

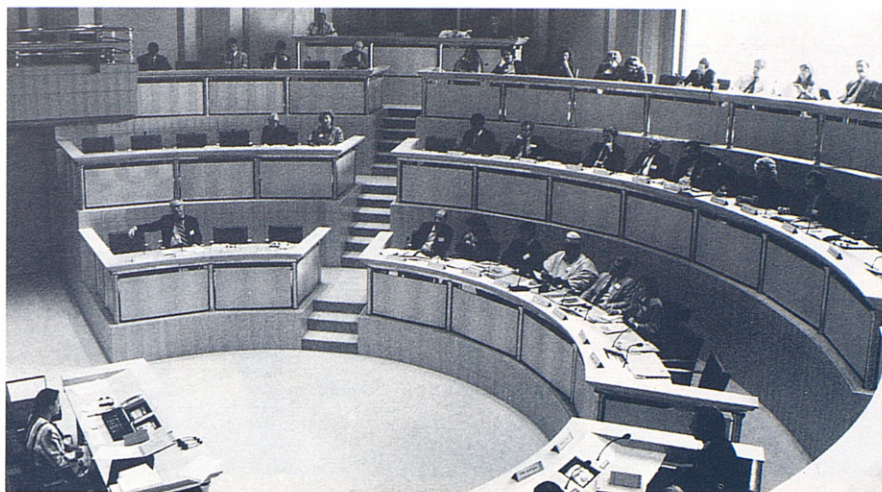

FOTO: REPORTERS SENSE FRONTERES

fessional i la llibertat d'expressió: la Federació Internacional de Periodistes (FIJ), amb seu a Brussel·les; el World Press Freedom Committee, amb seu a Washington; Amnesty International; Article 19, amb seu a Londres; AD 89, amb seu a París; Reporters sense Fronteres, amb seu a Montpeller; l'agència de recerca de desapareguts, de la Creu Roja; la Federació Internacional dels Drets de l'Home, a París, i el departa-

ment de mitjans de comunicació del Consell d'Europa.

La prolongació a Barcelona d'aquella trobada, gràcies a l'acord entre el Col·legi de Periodistes i Reporters sense Fronteres, ha permès tenir notícia de primera mà de situacions poc conegudes.

JAUME FABRE

Reporters sense Fronteres, solidaritat periodística amb el Tercer Món

S'ha constituït a Barcelona un grup d'aquesta associació nascuda a França

Un grup de periodistes de Barcelona ha constituït l'Associació Reporters sense Fronteres, que opera en l'àmbit de l'Estat espanyol. Igual que succeeix en altres professions, el moviment del "sensefronterisme" —nascut a França— té per objectiu dur a terme una tasca efectiva de solidaritat amb els països del Tercer Món, ajudant-los amb l'aportació de feina i coneixements tècnics. És el cas, per exemple, dels metges, els mestres, els veterinaris o, fins i tot, els bombers, que han creat organitzacions d'aquest caire.

Què podem fer, en aquesta perspectiva, els periodistes? Abans que res, informar, que és la nostra professió. L'anàlisi de partida que motiva el nai-

xement de Reporters sense Fronteres és molt evident per als que treballem en els mitjans de comunicació.

Tret de poques empreses i grups multimèdia, la realitat és que bona part de la informació que arriba a les redaccions procedent de l'estranger, i més concretament de països del Tercer Món, ve canalitzada per les agències i, en el cas d'Espanya, majoritàriament pel servei exterior d'Efe. La possibilitat que un diari d'àmbit regional o local disposi d'una xarxa de corresponsals a l'estranger és molt minsa i, en tot cas, hi ha la tendència lògica a tenir-los a les ciutats amb més pes específic en el context internacional.

D'altra banda, queda constatat que els directors i editors, a l'hora de fer un es-

forç per finançar la feina d'un enviat especial, operen amb criteris mediatitzats per les suposades preferències del mercat. Així, un diari regional està acostumat a assumir les despeses que comporta enviar un periodista perquè segueixi allà on calgui l'equip de futbol local, però en canvi arrufa el nas quan del que es tracta, posem per cas, és d'enviar un periodista a Algèria perquè informi sobre la "revolta de la sèmola", o a Guatemala perquè expliqui l'espiral de la repressió militar.

En el subconscient periodístic encara funciona, reconeguem-ho, un rerafons "racista": els morts a Occident pesen molt més que al Tercer Món. Els analistes internacionals subordinen els esdeveniments polítics dels països "marginals" a la dinàmica dels grans blocs. Quan el Sud apareix a les primeres pàgines dels mitjans de comunicació és per explicar-hi puntualment catàstrofes, cops d'estat o accions violentes espectaculars. Si el subjecte informatiu és suficientment "morbós", aleshores hi fa cap la *troupe* d'enviats especials i *free lances*, que en treuen el suc i el bruc. I després? ¿Què és de la gent que ha convertit el seu patiment i la seva injustícia en atracció mercantil dels diaris i televisions occidentals? El silenci.

Aquest és el punt de partida de Reporters sense Fronteres: el "després" de les notícies que es generen al Tercer Món, la cara amagada del planeta, els crits que omplen el silenci informatiu.

El promotor d'aquest moviment solidari dels professionals de la comunicació és el periodista francès Robert Ménard. Inspirant-se en el model de Metges sense Fronteres, i en estreta col·laboració amb aquesta organització humanitària, va crear l'any 1985 la Fondation Reporters sans Frontières, amb seu a Montpeller. D'aleshores ençà, s'han creat associacions similars a Espanya, primer, i més recentment a Bèlgica i Àfrica. També hi ha nuclis promotors a la República Federal d'Alemanya i Itàlia.

Què fa Reporters sense Fronteres? En primer lloc, facilitar que els periodistes espanyols informin sobre els països del Tercer Món dels quals no diuen res els mitjans de comunicació. L'associació promou i dona suport als projectes informatius que, a iniciativa dels periodistes, tracten, de manera preferent, sobre la conculcació dels Drets Humans. Reporters sense Fronteres no té cap altre fita ideològica que la lluita pel respecte del codi de drets de la persona que va donar lloc a la creació de l'Organització de les Nacions Unides.

Això es materialitza amb l'ajuda econòmica, en forma de bitllets d'avió, als periodistes, fotògrafs, càmeres de TV i escriptors que volen dur a terme "missions" de cobertura informativa als països del Tercer Món i, genèricament, als països on es transgredeixen els Drets Humans.

L'Associació no és una agència de reportatges. La comercialització i publicació dels materials informatius que generin les "missions" és competència estricta dels periodistes. Tampoc no és una agència de viatges. La selecció de les "missions" a realitzar es guia pels principis humanitaris que adopta l'Associació en els seus estatuts fundacionals.

Creiem que els obstacles que impedeixen apropar la realitat d'altres països als lectors espanyols són, en bona part, de tipus econòmic. ¿A quin editor d'un diari regional o d'una publicació setmanal no li agradaria disposar de reportatges de primera mà i en exclusiva sobre la situació a Romania o Timor? Reporters sense Fronteres vol ajudar a "trencar" aquest prejudici psicològic que assimila la figura d'un enviat especial a una operació costosíssima per a l'empresa periodística. L'associació es fa càrrec de fer desaparèixer les fronteres físiques i assumeix les despeses del viatge. No intervé per res en l'elaboració del treball informatiu i només demana garanties de la seva aparició als mitjans de comunicació.

Reporters sense Fronteres persegueix facilitar la feina dels periodistes espanyols que vulguin informar sobre països tercermundistes

Robert Ménard, a l'esquerra, fundador de Reporters Sans Frontières, i Jaume Reixac, a la dreta, president de la secció espanyola, amb dos periodistes polonesos durant una conferència de premsa en el segon Séminaire International de l'Information.

També vol sensibilitzar la professió respecte a la repressió que s'exerceix en molts països sobre els periodistes

Aprofitant la trobada de Montpeller, es va constituir una secció africana de Reporters sense Fronteres, amb periodistes del Camerun, Algèria, Burundi i Senegal, i la voluntat d'ampliar-ho a professionals d'altres països.

En els pròxims dies, es procedirà a la resolució del primer concurs de projectes que ha convocat Reporters sense Fronteres-Espanya. Ja s'han rebut unes quantes propostes de col·laboració, i abans no acabi 1989 es podran veure publicats els treballs periodístics de les primeres "missions" cofinançades. De tota manera, l'esquema de funcionament de l'Associació és obert i flexible i no es descarta, en absolut, cap tipus d'iniciativa que ajudi a difondre la problemàtica del Tercer Món. Entre d'altres, dona suport a un projecte endegat per diverses ONG de realitzar una sèrie de TV sobre diversos aspectes dels països més desfavorits del planeta.

L'Associació assumeix un segon objectiu: la sensibilització dels periodistes catalans i espanyols sobre la situació objectiva de repressió que pateixen molts companys de professió a la resta del món. Si en algun àmbit laboral és més patent la dimensió transnacional de la feina, aquest és el dels professionals de la informació.

Els qui ens dediquem a detectar, generar i transmetre informació als nostres conciudadans estem en una predisposició immillorable per demostrar amb la nostra tasca que, més enllà de les fronteres idiomàtiques i culturals, el nostre país és el món. Però vivim una situació paradoxal: som les persones més ben informades del que passa, però sabem poca cosa del que passa amb els que informen. Les característiques del treball periodístic porten, massa sovint, a caure en la temptació de l'individualisme o a exacerbar una competitivitat mal entesa. En l'extrem contrari, la solidaritat intraprofessional deriva, en ocasions, cap a un sentiment corporativista, comprensible però inacceptable en un col·lectiu tan interconnectat amb la societat com el dels periodistes.

Les dades són eloqüents:

– A 102 països del planeta, englobant més de les tres quartes parts de la població mundial, l'Estat exerceix un control parcial o total sobre els mitjans de comunicació i, per tant, el treball dels periodistes es desenvolupa sota control oficial.

– Segons les últimes dades de l'organització britànica Article 19, actualment hi ha un centenar de periodistes empresonats per "delictes" d'informació i opinió.

– Fins a final de setembre de 1989, segons el seguiment sistemàtic que fa RSF-França, el nombre de professionals de la informació assassinats o morts violentament durant aquest any pujava ja a 38. Durant l'any 1988, aquesta estadística tràgica va assolir 39 víctimes, i 32 el 1987.

Què es pot fer davant d'aquesta escurridora situació? Pel que fa a Reporters sense Fronteres, informar i sensibilitzar el col·lectiu de periodistes espanyols. En aquest sentit, s'ha previst començar l'any 1990 l'edició d'una revista adreçada als professionals d'Espanya i Amèrica Llatina on es faci de manera puntual la relació d'atemptats a la llibertat d'informació que es produeixen arreu del món. En col·laboració amb RSF-França, també s'ha acordat llançar pròximament una campanya d'"apadrinament" i seguiment dels periodistes empresonats per governs que no accepten la independència crítica dels mitjans de comunicació.

Com és lògic, l'Associació també ha aixecat, aixeca i aixecarà la seva protesta davant els atemptats contra la vida i la seguretat dels periodistes en l'exercici de la professió. Ja ho ha fet en els casos dels tres reporters assassinats a El Salvador, l'atemptat contra el diari colombià *El Espectador*, la retenció del *free lance* d'Ajoblanco Jordi Joan Sánchez o la prohibició de les autoritats panamenyes contra el nostre company Joaquim Ibarz.

JAUME REIXACH

FOTOS: J. F. F.